

LIETUVOS BANKAS

Kredito unijų ir Lietuvos centrinės kredito unijos veiklos apžvalga

2014 m. III ketvirtis

ISSN 2335-819X (ONLINE)

Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.
© Lietuvos bankas, 2014

Gedimino pr. 6, LT-01103 Vilnius
Tel. (8 5) 268 0029, faksas (8 5) 268 0038

www.lb.lt
info@lb.lt

Kredito unijos. 2014 m. spalio 1 d. Lietuvoje veikė 74 kredito unijos, jos vienijo daugiau kaip 147,2 tūkst. narių. Kaip ir praėjusio ketvirčio pabaigoje, Lietuvos centrinės kredito unijos (LCKU) narės buvo 63 kredito unijos, 11 unijų LCKU nepriklausė.

2014 m. trečiąjį ketvirtį kredito unijų turtas padidėjo 2 proc. (palyginti su 2013 m. spalio 1 d. duomenimis, sumažėjo 3,4 %) ir 2014 m. spalio 1 d. sudarė beveik 2 mlrd. Lt, arba 2,5 proc. veikiančių bankų sistemos turto (prieš metus – 2,7 %).

Kredito unijų sistemos kai kurių veiklos rodiklių kaita

Eil. Nr.	Rodiklio pavadinimas	Suma 2013-10-01, mln. Lt	Suma 2014-07-01, mln. Lt	Suma 2014-10-01, mln. Lt	Pasikeitimas 2014 m. III ketv., proc.	Pasikeitimas per metus, proc.
1.	Turtas (aktyvai)	2 065,5	1 956,5	1 994,9	2,0	-3,4
2.	Pinigai	15,0	11,7	12,7	8,5	-15,3
3.	Lėšos bankuose	28,7	22,6	19,0	-15,9	-33,8
4.	Lėšos LCKU	267,8	229,6	227,1	-1,1	-15,2
5.	Vyriausybės vertybiniai popieriai (VVP)	573,1	689,4	721,9	4,7	26,0
6.	Suteiktos paskolos	1 042,5	915,6	925,5	1,1	-11,2
7.	Specialieji atidėjiniai paskoloms	39,6	35,8	40,6	13,4	2,5
8.	Specialiųjų atidėjinių paskoloms ir paskolų santykis (%)	3,7	3,8	4,2	–	–
9.	Įsiskolinimai LCKU	65,2	81,3	80,1	-1,5	22,9
10.	Indėliai	1 799,6	1 665,8	1 698,6	2,0	-5,6
10.1.	Kredito unijų narių ir asocijuotųjų narių	1 787,6	1 656,3	1 688,6	2,0	-5,5
11.	Pajinis kapitalas	203,6	173,4	174,8	0,8	-14,1
12.	Einamųjų metų pelnas (nuostolis)	-14,1	7,2	10,3	–	–

Kredito unijų turto struktūra ataskaitinį ketvirtį, kaip ir per metus, kito nedaug. Reikšmingiausią kredito unijų turto dalį (46,4 %) sudarė nariams suteiktos paskolos. Paskolų portfelis 2014 m. trečiąjį ketvirtį šiek tiek padidėjo ir 2014 m. spalio 1 d. sudarė 925,5 mln. Lt. Ataskaitinį ketvirtį sparčiausiai augo būsto paskolos, lėmusios kai kurių kredito unijų paskolų portfelio padidėjimą arba mažesnį susitraukimą. Didėjant paskolų portfeliui, ataskaitinį ketvirtį iki 220,9 mln. Lt padidėjo paskolos, suteiktos juridiniams asmenims, tačiau jų dalis paskolų portfelyje, nors ir nedaug, bet sumažėjo. Ataskaitinę datą šios paskolos sudarė 23,9 proc. visų paskolų.

Kredito unijos pagal Kredito unijų paskolų vertinimo taisyklių reikalavimus konservatyviau pradėjo vertinti paskolų portfelio kokybę ir formuoti daugiau specialiųjų atidėjinių. Paskoloms suformuoti specialieji atidėjiniai 2014 m. trečiąjį ketvirtį padidėjo 13,4 proc. (palyginti su 2013 m. spalio 1 d., – 2,5 %). Pažymėtina, kad toliau didėjo specialiųjų atidėjinių ir paskolų santykis. Be to, paskolų portfelyje daugėjo vėluojančių ilgiau nei 60 d. nenuvertėjusių paskolų. Tai rodo, kad skolininkai laiku neatsiskaito su kredito unijomis, o kredito unijų nuostolių dydis dėl laiku negražintų paskolų priklauso nuo už šias paskolas įkeisto turto vertės, todėl, **siekdamos padengti galimus paskolų vertės sumažėjimo nuostolius, kredito unijos privalo sukaupti pakankamą kapitalą.**

Ataskaitinį ketvirtį kredito unijos toliau investavo į VVP. Investicijos į VVP padidėjo iki 721,9 mln. Lt ir 2014 m. spalio 1 d. sudarė 36,2 proc. kredito unijų turto. Kaip ir anksčiau, didžiąją jų dalį (57 %) sudarė Lietuvos Respublikos VVP portfelis, tačiau pažymėtina, kad kredito unijos vis daugiau investuoja į Europos Sąjungos valstybių narių ir Europos ekonominės erdvės valstybių VVP (ypač ilgalaikius), kurie šiuo metu yra labai pelningi, tačiau labai jautrūs palūkanų

normos pokyčiams. Minėtos investicijos 2014 m. trečiojo ketvirčio pabaigoje sudarė 310,7 mln. Lt, o jų dalis visame VVP portfelyje padidėjo 2 proc. punktais (iki 43 %). **Vertinant tai, kad kredito unijos galėtų patirti nemažus nuostolius, jeigu, pakilus palūkanų normoms rinkoje, tektų šiuos vertybinius popierius (VP) parduoti, investavimas į skolos VP neturėtų tapti pagrindine kredito unijų veikla.** Investuoti į skolos VP kredito unijos galėtų likvidumo valdymo tikslais arba siekdamos saugiai bei patikimai investuoti lėšas, laikinai nepanaudotas finansinėms paslaugoms teikti. Kredito unijoms didinant investicijas į VVP ir teikiant naujas paskolas, jų lėšos bankuose ir LCKU ataskaitinį ketvirtį dar sumažėjo – ketvirčio pabaigoje jos sudarė 12,3 proc. viso kredito unijų turto.

Ataskaitinį ketvirtį kredito unijos, nors ir nedaug, toliau mažino indėlių palūkanų normas. Pateiktų ataskaitų duomenimis, kredito unijose vyravo 1,1–1,7 proc. palūkanų normos už priimamus populiariausius indėlius, t. y. 12 mėn. trukmės indėlius nacionaline valiuta (metų pradžioje buvo mokama 1,5–2,5 %). Mažinamos indėlių palūkanų normos turėjo reikšmės nuosaikesniam indėlių augimui kredito unijose. Pateiktų ataskaitų duomenimis, 2014 m. trečiąjį ketvirtį indėlių portfelis padidėjo 2 proc. ir ataskaitinę datą sudarė 1,7 mlrd. Lt (buvo 5,6 % mažesnis negu prieš metus). Fizinų asmenų indėliai sudarė didžiausią indėlių dalį (97 %).

Kredito unijų pajinis kapitalas ataskaitinį ketvirtį šiek tiek padidėjo ir, 2014 m. spalio 1 d. duomenimis, sudarė 174,8 mln. Lt. Nors Kredito unijų įstatymo pataisomis panaikintas pajinio įnašo susiejimas su nariui skolinama pinigų suma, tačiau jomis įtvirtintos naujos kredito unijų pajinio kapitalo formavimo priemonės. **Nuo šiol kredito unijos turi galimybę pačios nustatyti pajinio kapitalo formavimo būdus, nes kapitalo bazės stiprinimas ir toliau yra vienas iš svarbiausių kredito unijų uždavinių.**

Finansinių ataskaitų duomenimis, per 2014 m. devynis mėnesius kredito unijos uždirbo 6,8 proc. daugiau pajamų ir patyrė 16,2 proc. mažiau išlaidų nei per praėjusių metų tą patį laikotarpį. Palūkanų pajamos, sudariusios daugiau nei 64 proc. visų pajamų, buvo pagrindinis kredito unijų pajamų šaltinis. Reikšmingą pajamų dalį sudarė vienkartinio pobūdžio pajamos, gautos iš operacijų VP. 2014 m. devynių mėnesių kredito unijų veiklos rezultatas –10,3 mln. Lt pelno (2013 m. per tą patį laikotarpį kredito unijos patyrė 14,1 mln. Lt nuostolių). Pelningai dirbusios 45 kredito unijos uždirbo 18,6 mln. Lt pelno, o 29 nuostolingai dirbusios patyrė 8,3 mln. Lt nuostolių.

Pateiktų 2014 m. spalio 1 d. ataskaitų duomenimis, kredito unijos vykdė kapitalo pakankamumo, likvidumo ir didžiausios atviros pozicijos užsienio valiuta normatyvus – kapitalo pakankamumo rodiklis sudarė 23,03, likvidumo rodiklis – 66,72 proc. Visos kredito unijos turėjo pakankamą likvidinio turto atsargą grynajam netenkamam pinigų srautui padengti (aukštos kokybės likvidusis turtas sudarė 444,3 mln., o grynasis netenkamų pinigų srautas – 12,2 mln. Lt). Dvi kredito unijos nevykdė didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo – joms nustatyti terminai šio normatyvo vykdymui užtikrinti.

Siekiant nustatyti rizikingiausias kredito unijas, Lietuvos banko Priežiūros tarnyba patvirtino metodiką, pagal kurią, naudojant įvairius rodiklius, vertinamas kredito unijų rizikingumas. Naudojant šio vertinimo rezultatus ir kitą Lietuvos bankui prieinamą informaciją, atrenkamos kredito unijos, kurioms sustiprinama riziką ribojanti priežiūra.

Lietuvos Respublikos Seimas 2014 m. liepos 17 d. patvirtino Kredito unijų įstatymo pataisas. Jomis siekiama užtikrinti didesnę kredito unijų veiklos patikimumą bei saugumą – sustiprinti kapitalo bazę ir gerinti prisiimamos rizikos valdymą, tačiau jos neišsprendžia šio sektoriaus sisteminių problemų. Siekdamas, kad kredito unijos veiktų stabiliai, Lietuvos bankas, apibendrinęs viešos diskusijos dėl kredito unijų ateities rezultatus, Lietuvos Respublikos Seimo sudarytai darbo grupei dėl kredito unijų sektoriaus struktūrinės reformos pateikė konkrečias priemones, kurios padėtų užtikrinti tvarią ir efektyvią kredito unijų sektoriaus veiklą ateityje.

Lietuvos centrinė kredito unija. 2014 m. spalio 1 d. LCKU vienijo 63 kredito unijas.

LCKU turtas, ataskaitinį ketvirtį sumažėjęs 2,5 mln. Lt, 2014 m. spalio 1 d. sudarė 313,1 mln. Lt. Turto sumažėjimui įtakos turėjo pagal sutartį kreditoriui gražinta paskolos dalis. Pagrindinis LCKU turto finansavimo šaltinis – indėliai (jais finansuojama 72 % LCKU turto) ataskaitinį ketvirtį beveik nepakito ir ketvirčio pabaigoje sudarė 225,5 mln. Lt. Didžiausią turto dalį (53 %) sudarė investicijos į skolos VP. 2014 m. spalio 1 d. duomenimis, jos sudarė 165,5 mln. Lt. Daugiausia LCKU buvo investavusi į Lietuvos Respublikos VVP – 157,3 mln. Lt (investicijos į kitų šalių VVP sudarė 8,2 mln. Lt). LCKU lėšos bankuose minėtu laikotarpiu sumažėjo iki 1,9 mln. Lt ir toliau sudarė nereikšmingą turto dalį.

LCKU paskolų portfelis 2014 m. trečiąjį ketvirtį šiek tiek (2 %) padidėjo ir ataskaitinę datą sudarė 90,5 mln. Lt. Paskolos, suteiktos kredito unijoms, ataskaitinį ketvirtį sumažėjo nuo 81 mln. iki 80 mln. Lt (kredito unijoms suteiktos subordinuotosios paskolos sudarė beveik 31 % LCKU paskolų portfelio), tačiau paskolos kredito unijų nariams padidėjo beveik trečdaliu – iki 10,2 mln. Lt (11,3 % paskolų portfelio). Dažniausiai paskolos kredito unijų nariams teikiamos tuomet, kai kredito unijos negali suteikti nariui reikalingo dydžio paskolos nepažeisdamas didžiausios paskolos sumos vienam skolininkui normatyvo. LCKU valdybos patvirtinta tvarka LCKU toliau atlieka antrinį kredito

unijų skolininkų, pateikusių paraiškas kredito unijoms (LCKU narėms) gauti paskolas, didesnes negu 300 tūkst. Lt, būklės vertinimą. Iš LCKU pateiktos informacijos matyti, kad 2014 m. trečiąjį ketvirtį buvo vertinta 37 skolininkų būklė, iš jų dėl kredito unijai tenkančios didelės rizikos nepritarta suteikti paskolas 3 juridiniams asmenims ir 1 fiziniam asmeniui, o 6 skolininkams suteikti paskolas pritarta tik su sąlyga, kad jie įvykdys tam tikrus papildomus reikalavimus.

Pateiktų ataskaitų duomenimis, 2014 m. spalio 1 d. paskolų portfelio kokybė buvo gera: nebuvo suformuota specialiųjų atidėjinių paskoloms, nebuvo ir paskolų, kurių periodiniai mokėjimai uždelsti ilgiau negu 60 dienų. Pagal LCKU kartu su 57 kredito unijomis pasirašytą sutartį su Verslumo skatinimo fondo valdytoju (INVEGA) dėl 50 mln. Lt vertės mikrokreditavimo projekto valdymo, iš Verslumo skatinimo fondo kredito unijoms ataskaitinę datą buvo suteikta 33,1 mln. Lt paskolų smulkiajam verslui finansuoti.

LCKU likvidumo palaikymo rezervas ataskaitinį ketvirtį beveik nepakito ir 2014 m. spalio 1 d. sudarė 14,3 mln. Lt. **Stabilizacijos fondas minėtą laikotarpį padidėjo 0,5 mln. Lt – iki 5,4 mln. Lt, tačiau vis dar yra nepakankamas didesnėms kredito unijų mokumo problemoms spręsti.** Siekdama užtikrinti Centrinės kredito unijos įstatyme jai numatytos funkcijos – palaikyti savo narių mokumą – vykdymą, LCKU turėtų ieškoti priemonių ir būdų stabilizacijos fondui sustiprinti.

Ataskaitinį ketvirtį LCKU narės kredito unijos papildomomis įmokomis didino LCKU pajinį kapitalą, kuris, net ir grąžinus Lietuvos Respublikos Vyriausybei dalį jos įsigyto pajinio įnašo, per ataskaitinį laikotarpį padidėjo 4,8 proc. – iki 32,5 mln. Lt.

2014 m. devynių mėnesių LCKU veiklos rezultatas – 1,2 mln. Lt pelno, nors ataskaitinio ketvirčio veikla buvo nuostolinga (per 2013 m. tą patį laikotarpį gauta 1,3 mln. Lt pelno). Palūkanų pajamos, gautos už investicijas į VVP, nulėmė LCKU veiklos rezultatą.

LCKU likvidumo normatyvas ir toliau buvo vykdomas su nemaža atsarga. LCKU kapitalo pakankamumo rodiklis taip pat gerokai viršijo minimalų nustatytą (8 %) – 2014 m. spalio 1 d. sudarė 40,6 proc.